

2007. a 6. KLASSI MUUSIKAÕPETUSE TASEMETÖÖ

Liivi Urbel

TASEMETÖÖ EESMÄRK

Tasemetöö eesmärk oli:

- hinnata põhikooli ja gümnaasiumi riiklikus õppekavas määratletud muusikaõpetuse II kooliastme õpitulemuste saavutatust;
- pakkuda koolidele ja õpetajatele võimalust võrrelda õpilaste õpitulemusi üleriigilisel tasandil;
- suunata tasemetöö tulemuste kaudu õppeprotsessi;
- rõhutada muusikaõpetuse võrdväärset kohata teiste õppeainete seas;
- juhtida tähelepanu muusikaõpetuse õpetamiseks vajalike õppematerjalide, tehniliste vahendite ning muusikainstrumentide olemasolule üldhariduskoolides;
- kavandada tasemetöö tulemuste põhjal vajalikke muudatusi ainekava-ainealases arendustegevuses, õppekirjanduses ja muusikaõpetajate täiendkoolituses.

TASEMETÖÖ ÜLESEHITUS JA KORRALDUS

Muusikaõpetuse üleriigiline tasemetöö s viidi läbi eesti koolimuusika ajaloos esmakordselt ning selles osalesid eesti õppekeeleaga koolid. Tasemetöös osalesid koolid vastavalt valimile ning kõik valimis osalenud 85 kooli 1447 õpilase tööd olid käesoleva analüüsi koostamise aluseks.

Tasemetöö oli koostatud kahes võrdse raskusastmega variandis (A- rühm ja B- rühm), mis erinesid teineteisest küsimuste sisu ja tööülesannete poolest. Mõlemas variandis oli 15 kohustuslikku ja kaks lisaülesannet, mille sooritamiseks oli ette nähtud 45 minutit. Tasemetöö sujuvaks läbiviimiseks tuli õpetajatel eelnevalt läbi kuulata CD-le salvestatud muusika. Muusikaõpetuse tasemetöö läbiviimine eeldas koolides kvaliteetse muusika kuulamise keskuse olemasolu.

Tasemetöö küsimuste koostamisel lähtuti põhikooli ja gümnaasiumi riikliku õppekava eesmärkidest ning muusikaõpetuse ainekava II kooliastme, 6. klassi lõpetajale esitatud õpitulemustest.

Tasemetööga kontrolliti kooliastme lõpetamiseks vajaliku ainepädevuse omandatust: suutlikkust teadmisi reprodutseerida, neid uues olukorras rakendada ja seostada teistes ainetes õpituga.

Tasemetööga kontrolliti järgmisi teadmisi ja oskusi:

- õpilaste funktsionaalset muusika kuulamise oskust (ül A1 - A6, B1 - B6);
- muusikateoreetiliste teadmiste rakendamisoskust (ül A7 - A14, B7 - B14);
- muusikalist silmaringi (ül A15 - B15).

Muusikaõpetuse tasemetöö koosnes kahest osast:

I osa – 6 muusika kuulamise ülesannet, mis moodustasid ühtse terviku. Et igat ülesannet kuulati kaks korda, olid nad ka CD-le salvestatud kaks korda. Mõlemad rühmad kuulasid sama muusikat, vastasid aga erinevatele küsimustele. Muusika kuulamise ülesannete lahendamiseks oli arvestatud ca 15 minutit.

II osa – muusikateoreetilised ülesanded hõlmasid muusikaalaseid teadmisi ja oskusi ning nende rakendamist. Selles osas oli ülesandeid kaheksa ja õpilased lahendasid neid järjest, ootamata korraldust iga järgmise ülesande täitmiseks. II osa ülesannete lahendamiseks oli mõeldud ca 30

minutit. Üks ülesanne oli seotud õpilaste muusikalise silmaringiga. Tasemetöös puudusid rahvaste muusikaga seotud ülesandeid.

Muusika kuulamise ülesannetes pidid õpilased lisaks funktsionaalse muusika kuulamise oskusele rakendama ka eelnevalt omandatud muusikaalaseid teadmisi ja nende kasutamise oskust (nt polka, valsi, marsi eristamise oskust; dünaamika terminite seostamise oskust muusika kuulamisel; eesti rahvapillide, muusikainstrumentide, duur- ja moll- helilaadi, hääle- ja kooriliikide eristamise oskust kõla järgi jm).

Muusikateoreetiliste ülesannete lahendamine näitas muusikaliste teadmiste kasutamise oskust ning muusikalise kirjaoskusega seotud teadmisi (nt absoluutkõrgusega helid, kõrgendus- ja madaldusmärgid, kuni ühe võtmemärgiga helistikud; taktimõõdu, vältuste ja rütmifiguuride ning pauside, tempo ja dünaamikaga seotud mõisted; eesti rahvalaulu, muusikainstrumentide tundmine jm).

Lisaülesandeid oli kaks ning need olid mõeldud õpilastele, kes olid kohustuslikud ülesanded varem valmis saanud ja üle kontrollinud. Lisaülesannete lahendamine ei mõjutanud tasemetöö hinnet, neid hindas õpetaja eraldi hindega ning kandis selle klassipäevikusse.

Tasemetöös kasutatavaid analoogilisi ülesandeid testiti eelnevalt mitmes koolis - õpilased tulid nende lahendamisele edukalt toime. Kuna muusikaõpetuses toimus üleriigiline tasemetöö esmakordselt, korraldati õpetajatele kaks teabepäeva nii Tartus kui Tallinnas, kus tutvustati tasemetöö kavandamise lähtekohti ja tutvustati tasemetöö läbiviimist ning esitleti näidisülesandeid. Samuti tutvustati tasemetöö põhimõtteid ja läbiviimist Õpetajate Lehes (30.03.2007) ilmunud artiklis. Tasemetööga seonduv info oli olemas nii REKK-i kui ka Eesti Muusikaõpetajate Liidu kodulehel.

Tasemetööd parandati koolides REKK-i koostatud „6. klassi muusikaõpetuse üleriigilise tasemetöö läbiviimise ja hindamise juhendi“ põhjal. Punktide ja hinnete vastavus oli määratud haridus- ja teadusministri 16. novembri 2006. a määruse nr. 41 „Õpilaste hindamise, järgmisse klassi üleviimise ning klassikursust kordama jätmise alused, tingimused ja kord“ alusel järgmiselt:

45-50 punkti (90 - 100%) - hinne „5“,
35-44 punkti (70 - 90 %) – hinne „4“,
23-34 punkti (45 – 69 %) – hinne „3“,
10-22 punkti (20 – 44 %) – hinne „2“,
0-9 punkti (0 - 19%) – hinne „1“.

Veatu lahendus andis maksimaalselt 50 punkti: muusika kuulamise eest 18 punkti, muusika-alaste teadmiste ja oskuste eest 29 punkti ning muusikalise silmaringi eest 3 punkti. Juhul, kui saadud punktide arv polnud täisarv, ümardati see ülespoole (näiteks 21,5 punkti = 22 punkti). Tasemetöö hinnet arvestati aastahinde väljapanemisel.

Iga muusika kuulamise ülesande eest oli õpilasel võimalik saada 3 punkti (ülesandeid 6). Muusikateoreetiliste ülesannete eest saadav punktisumma oli varieeruv, võimalik oli saada 3-5 punkti (ülesandeid 8). Ülesannete A7/B7 - A9/B9, A13/B13 iga õige vastus andis 1 punkti, ülesannete A10/B10 ja A12/B12 iga õige vastus 0,5 punkti, lisaks andis õige helistiku määramine 1 punkti nagu ka JO asukoha õige määramine (A12/B12). Ülesande A14/B14 iga õigesti kirjutatud sõna eest oli võimalik saada 0,5 punkti. Õigekirjavigu muusikaõpetuse tasemetöös ei arvestatud.

Ülesande A15/B15 õige lahenduse eest, kus hinnati õpilaste muusikalist silmaringi, oli võimalik saada 3 punkti.

Kuna lisaülesanne ei olnud kohustuslik, siis selle hindamist tasemetöö juhend ei kajastanud. Soovitavalt võis õpilase sooritatud lisaülesandeid hinnata eraldi hindegastavalt kooli ja õppeaine hindamisjuhendile.

TASEMETÖÖ ÜLDSTATISTIKA

Tasemetöö analüüsi statistilistes tabelites kasutatakse nüüd ja edaspidi järgmisi tähiseid: **N** – tasemetöö sooritanute arv; **N(%)** – tasemetöö sooritanute arv protsentides; **st. hälve** – standardhälve; **keskmine** – aritmeetiline keskmine; **keskmine (%)** – aritmeetiline keskmine protsentides maksimumist; **min** – minimaalne tulemus ja **maks** – maksimaalne tulemus. **Mediaan**ist rohkem ja vähem punkte on saanud tulemuseks samapalju tasemetöö sooritanuid. **AUP**- alumine usalduspiir; **ÜUP**- ülemine usalduspiir.

REKK-ile saadetud andmetel osales tasemetöös 1447 6. klassi õpilast, kellest 747 olid poisid ja 700 tüdrukud.

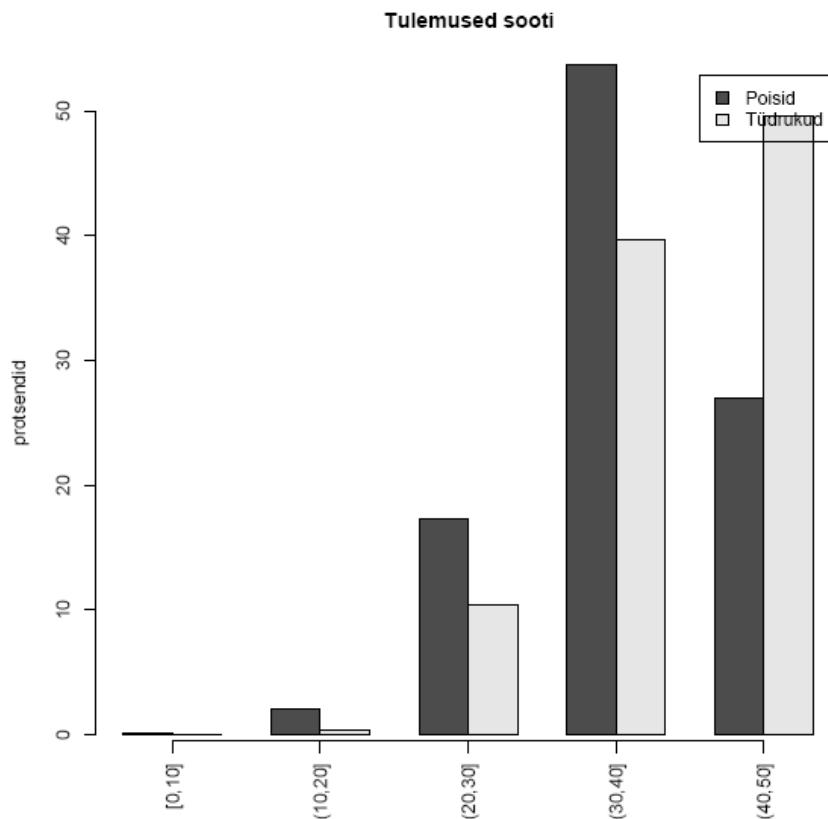
Tasemetöö keskmine punktisumma oli 38,1 (76%), poistel 36,35 (72,7%) ja tüdrukutel 39,79 (79,6%). Tasemetöö keskmine hinne oli 3,87, poistel 3,70, tüdrukutel 4,06. Kuna tasemetöö A- ja B- variant põhimõtteliselt kattusid, siis ei erine keskmised punktisummad variantide lõikes ning kõrgeim ja madalaim tulemus jagunevad variantide vahel juhuse põhjal. A- variandi sooritanute keskmine tulemus oli 38,24 punkti (76,5%) ja B- variandi sooritanutel 37,79 punkti (75,6%). A-variandi sooritanute madalaim punktisumma oli 10 ja B-variandi sooritanutel vastavalt 14. Mõlema variandi sooritanute maksimum tulemus oli 50 ja mediaan 38 punkti.

Tabel 1. Tasemetöö sooritanud poiste ja tüdrukute tulemused

	N	N (%)	AUP	keskmine	ÜUP	keskmine (%)	st. hälve	min	mediaan	maks
Poisid	747	51.6	35.85	36.35	36.85	72.7	6.96	10	36	50
Tüdrukud	700	48.4	39.29	39.79	40.28	79.6	6.67	14	40	50
Kokku	1447	100.0	37.65	38.01	38.38	76.0	7.03	10	38	50

Poiste ja tüdrukute võrdlus näitab, et tüdrukute tulemused on poiste omadest paremad. Kõrgeim punktisumma nii tüdrukutel kui poistel oli maksimaalne 50 ning madalaim tüdrukutel 14 ja poistel 10. Tabelist nähtub, et poiste ja tüdrukute keskmiste tulemuste usaldusvahemikul (AUP ja ÜUP) puudub ühisosa, seega on keskmiste erinevus statistiliselt oluline. Ilmselt on see erinevus seotud poiste ja tüdrukute ealiste iseärasustega selles vanuses.

Joonisel 1 on näha tüdrukute ja poiste punktide jaotus. Maksimumpunkte (40-50 punkti) said tüdrukud poistest peaaegu poole rohkem. Poisid said kõige enam punkte vahemikus 30-40.

Joonis 1. Tasemetöö punktide jaotus poiste ja tüdrukute arvestuses

Sooritamise edukus (hindele "3", "4" ja "5") oli 98,2% ning kvaliteet (hindele "4" ja "5" sooritanud õpilasi) 68,8%.

Tabel 2. Edukuse ja kvaliteedi näitajad poiste tüdrukute arvestuses

	N	edukus	kvaliteet	edukus (%)	kvaliteet(%)
Poisid	747	724	446	96.9	59.7
Tüdrukud	700	697	550	99.6	78.6
Kokku	1447	1421	996	98.2	68.8

Statistiliselt võrreldi ka muusikakoolis käivate ja seal mittekäivate õpilaste tulemusi. Muusikakooli õpilasi oli kogu valimist 119 (8,2%) ja nende keskmine punktisumma 44,46, edukus 99,2% ning kvaliteet 93,3%. Neid õpilasi, kes muusikas lisaõpetust ei saanud oli 1328 (91,8%) ja nende keskmine tulemus oli 37,07 punkti, edukus 98,1% ning kvaliteet 66,6%.

Tabel 3. Tasemetöö keskmise tulemuse võrdlus muusika- ja tavakooli õpilaste vahel

	N	N (%)	AUP	keskmine	ÜUP	keskmine (%)	st. hälve	min	mediaan	maks
muus.kool	119	8.2	43.45	44.46	45.48	88.9	5.58	20	46	50
tavakool	1328	91.8	37.07	37.44	37.81	74.9	6.86	10	38	50
Kokku	1447	100.0	37.65	38.01	38.38	76.0	7.03	10	38	50

TASEMETÖÖ TULEMUSTE ANALÜÜS

Kvaliteedi analüüs

Tasemetöö vastas põhikooli ja gümnaasiumi riikliku õppekava II kooliastme ja muusikaõpetuse ainekava 6. klassi lõpetajale esitatud üldpädevustele ja õpitulemustele. Üldiselt olid ülesanded jõukohased, raskusi tekitas ülesanne A12/B12, millega kontrolliti helistike, absoluutkõrgusega helide seostamise oskust relatiivse noodilugemisega. Ülesanded sobisid kontrollitavate õpitulemuste testimiseks. Töö sisaldas eri liiki ülesandeid, oli mitmekülgne ning kontrollitavate õpitulemuste seisukohast tasakaalustatud. Samuti oli töö loogiliselt ülesehitatud, lihtsamad ülesanded olid paigutatud töö algusesse ja lõppu, keerukamad aga töö keskele, et õpilased kohaneksid tasemetöö ülesannetega ning tunneksid end lahendama asudes turvaliselt. Töö oli eeskujulikult vormistatud ning õpilastele atraktiivne, muusikainstrumentide pildid esitati värviliselt ja hea kvaliteediga.

Tasemetöö 15 ülesannet jagunesid ebaproportsionaalselt: muusika kuulamise ülesandeid oli kuus, muusikateoreetilisi ülesandeid kaheksa ja silmaringiga seotud ülesandeid vaid üks. Poiste ja tüdrukute ning muusikakoolis käivate ning muusikalist lisaõpetust mittesaavate õpilaste keskmine lahendus on esitatud tabelites 4 ja 5. Kuulamisülesannete keskmine lahendus on 85,6%, muusikateoreetiliste ülesannete lahendus 69,3% ja silmaringi ülesande lahendus 84,0%. Kõige edukamalt on lahendatud muusika kuulamise ülesanded, tagasihoidlikum on tulemus muusikateoreetiliste ülesannete osas. Ühe põhjusena võib esile tuua muusika kuulamise ülesannete homogeense struktuuri, teisalt - muusikateoreetiliste ülesannete mitmekesisuse. Samuti võib järeldada, et muusika kuulamine on õpilastele omasem tegevus kui muusikalise kirjaoskusega seonduv, mis eeldab rohkemat teoreetiliste teadmiste tundmist ja kasutamist.

Tabel 4. Osade keskmised punktisummad ning protsendid poiste ja tüdrukute arvestuses

	N	1.osa	1.osa(%)	2.osa	2.osa(%)	3.osa	3.osa(%)
Poisid	747	15.09	83.8	18.84	65.0	2.43	80.9
Tüdrukud	700	15.76	87.5	21.44	73.9	2.62	87.3
Kokku	1447	15.41	85.6	20.10	69.3	2.52	84.0

Tabel 5. Osade keskmised punktisummad ning protsendid muusika- ja tavakooli järgi

	N	1.osa	1.osa(%)	2.osa	2.osa(%)	3.osa	3.osa(%)
Muusikakool	119	17.07	94.8	24.76	85.4	2.66	88.5
Tavakool	1328	15.26	84.8	19.68	67.9	2.51	83.6
Kokku	1447	15.41	85.6	20.10	69.3	2.52	84.0

Muusika kuulamise ülesanded moodustasid töö kogumahust 40%, valitud näited olid eakohased ja mitmekesised:

- A1/B1- P. Tšaikovski "Lillede valss", balletist "Pähklipureja" - ülesandega kontrolliti muusikažanrite polka, valsi, marsi tundmist ja dünaamika terminite seostamise oskust muusika kuulamisel;
- A2/B2- S. Prokofjev "Marss", ooperist "Armastus kolme apelsini vastu" - ülesandega kontrolliti ja muusikažanrite polka, valsi, marsi tundmist ja dünaamika terminite seostamise oskust muusika kuulamisel;
- A3/B3- eesti rahvapillilugu, polka "Väike Ants" (löötspill) - ülesandega kontrolliti eesti rahvamuusika tundmist ja eesti rahvapillide eristamise oskust kõla järgi;
- A4/B4- S. Foster "Beautiful Dreamer" (soolopill flööt, saatepill kitarr) - ülesandega kontrolliti muusikainstrumentide eristamise oskust kõla järgi;
- A5/B5- eesti rahvalaul "Meil aiaäärne tänavas" - ülesandega kontrolliti hääleliikide eristamise oskust kõla järgi ja duur-moll helilaadi eristamise oskust kõla järgi;
- A6/B6- G. Ernesaks "Kutse" - ülesandega kontrolliti kooriliikide eristamise oskust kõla järgi ja hääleliikide eristamise oskust kõla järgi.

Muusika kuulamise ülesanded olid valikvastustega, õpilased pidid tähistama õige vastuse ristikesega etteantud ruudus. Kuulamisülesannete keskmine lahendatuse protsent oli 85,6, poistel 83,8 ja tüdrukutel 87,5, muusikakoolis käivatel õpilastel 94,8 ja muusikalist lisaõpetust mittesaavatel õpilastel 84,8. Keskmise tulemuse põhjal lahendati kuulamisülesanded hindele "4", muusikakooliõpilased hindele "5".

Kõige paremad tulemused olid A- variandi puhul ülesannetes A1 (muusikažanri tundmine - valss), mille lahendatus oli 94,10% ja A4 (muusikainstrumentide eristamise oskus kõla järgi - flööt) lahendatus 97,94%. B- variandi puhul saavutati parimad tulemused ülesannetes B2 (muusikažanri tundmine - marss), lahendatus 92,34% ja B3 (eesti rahvapillide eristamise oskus kõla järgi - löötspill) lahendatus 96,24%. Raskusi valmistas ülesanne A3, mis nõudis rahvatantsu liigi määramist - siin oli lahendatus 61,18%. Ilmselt on põhjuseks selle teema vähene käsitlemine muusikaõpetuse tunnis.

Muusikateoreetiliste ülesannete sisu ning raskusaste oli erinev. Ülesandes A7/B7 tuli õpilastel leida valikutest õige termin ja kirjutada see lünka. Selle ülesandega kontrolliti muusikaalaste mõistete tundmist. Ülesande keskmine lahendatus oli poistel 74,10%, tüdrukutel 80,68, muusikakoolis käivatel õpilastel 88,6% ja muusikalist lisaõpetust mittesaavatel õpilastel 76,2%. Keskmise tulemuse põhjal lahendati ülesanne hindele "4".

Ülesandes A8/B8 tuli õpilastel otsustada, kas väide on õige või vale ning tähistada õige vastus tabelis ristikesega. Ülesandega kontrolliti õpilaste teadmisi eesti rahvamuusikast. Selle ülesande keskmine lahendatus oli poistel 62,65%, tüdrukutel 67,43%, muusikakoolis käivatel õpilastel 70,31% ja tavakooliõpilastel 64,48%. Keskmise tulemuse põhjal lahendati ülesanne hindele "3",

muusikakooli õpilased vastavalt hindele "4". Selle ülesande madalamad tulemused näitavad vähest rahvamuusika käsitlemist üldhariduskooli muusikaõpetuse tundides ning samuti võib viidata õpetajate puuduvale kogemusele selles vallas.

Ülesandes A9/B9 tuli õpilastel loetelust leida tempot tähistavad mõisted ning kirjutada need tabelisse. Ülesandega kontrolliti tempoga seotud mõistete tundmist. Poiste keskmine lahendatus selle ülesande puhul oli 68,05%, tüdrukutel 74,57%, muusikakooli õpilastel 88,24% ja tavakooli õpilastel 69,68%. Keskmise tulemuse põhjal oli selle ülesande keskmine hinne poistel ja tavakooliõpilastel "3", tüdrukutel ning muusikakooli õpilastel "4".

Ülesandes A10/B10 tuli õpilastel kirjutada noodijoonestikul olevatele nootide alla tähtnimetused. Selle ülesandega kontrolliti absoluutkõrgusega helide ning kõrgendus- ja madaldusmärkide tundmist. Poiste keskmine lahendatus oli 56,11%, tüdrukutel 73,57%, muusikakooli õpilastel 90,48% ja tavakooli õpilastel 62,24%. Keskmise tulemuse põhjal võib öelda, et muusikakooli õpilased lahendasid selle ülesande hindele "5", tüdrukud hindele "4" ning poisid ja tavakooliõpilased hindele "3". Siit võib järeldada, et muusikakoolis käivad õpilased tunnevad väga hästi helide absoluutkõrgusi, kuid tavakooli õpilastel on selles osas ilmseid vajakajäämisi.

Ülesandes A11/B11 tuli õpilastel etteantud rütmireal tõmmata taktijooned vastavalt taktimõõdule. Ülesandega kontrolliti taktimõõdu, helivältuste ja pauside tundmist. Ülesande keskmine lahendatus poistel oli 64,86%, tüdrukutel 74,38%, muusikakoolis käivatel õpilastel 93,42% ja tavakooliõpilastel 67,32%. Keskmise tulemuse järgi lahendasid poisid selle ülesande hindele "3", tüdrukud hindele "4", muusikakooli õpilased hindele "5" ja tavakooliõpilased hindele "3".

Ülesanne A12/B12 osutus õpilastele kõige raskemaks. Õpilastel tuli määrata noodinäite põhjal helistik, JO-astme asukoht ja kirjutada nootide alla astmenimed. Noodinäitena kasutati mõlemas variandis katkendit eesti rahvalaulust "Kiigu, liigu, laevukene", erinevuseks oli helistik (A- variandis G-duur, B- variandis F-duur). Ülesandega kontrolliti helistike, absoluutkõrgusega helide seostamise oskust relatiivse noodilugemisega. Ülesande keskmine lahendatus poistel oli 40,27%, tüdrukutel 56,00%, muusikakoolis käivatel õpilastel 74,03% ja tavakooliõpilastel 45,53%. Keskmise tulemuse põhjal kujunesid hinded järgmiselt: poistel "2", tüdrukutel "3", muusikakooliõpilastel "4" ja tavakooliõpilastel "3". Võib järeldada, et õpetajad panevad küll rõhku praktilisele musitseerimisele, kuid ei toetu muusikalisele kirjaoskusele.

Ülesandes A13/B13 tuli piltide alla kirjutada muusikainstrumentide nimetused. Pildid olid värvilised ja piltidel oli kujutatud pillid koos pillimängijatega. Selles ülesandes kontrolliti muusikainstrumentide visuaalset tundmist. Ülesande keskmine lahendatus poistel oli 75,45%, tüdrukutel 78,16%, muusikakooli õpilastel 87,39% ja tavakooli õpilastel 75,81%. Keskmise tulemuse põhjal oli kõikide valikrühmade hinne "4". Järeldusena võib nentima, et muusikainstrumentide tundmises on nii tavakooli- kui ka muusikakooliõpilased oma teadmiste poolest suhteliselt võrdsed.

Ülesandes A14/B14 näitasid kõik tasemetöö sooritanud õpilased häid tulemusi. Selles ülesandes tuli õpilastel kirjutada F. Paciuse "Mu isamaa, mu õnn ja rõõm" teise salmi (A- variant) ja kolmanda salmi (B- variant) puuduvad sõnad lünkadesse. Ülesandega kontrolliti Eesti hümnisõnade tundmist. Ülesande keskmine lahendatus oli poistel 84,63%, tüdrukutel 93,60%, muusikakoolis käivatel õpilastel 95,52% ja tavakooliõpilastel 88,38%. Keskmise tulemuse põhjal otsustades lahendasid ülesande poisid hindele "4", tüdrukud hindele "5", muusikakooli õpilased hindele "5" ja tavakooliõpilased hindele "4". Kõrged tulemused antud ülesandes viitavad sellele, et Eesti hümnis laulmine on meie koolides aukohal ning hümnisõnu õpilased oskavad.

Muusikalise silmaringiga seotud ülesandes A15/B15 tuli õpilastel valikvastustest leida väitele õige lahendus ja tähistada see ristikesega vastavas ruudus. Ülesandes oli kolm küsimust Eesti tänapäeva muusikute ja Eesti laulupidude kohta. Selle ülesandega näitasid õpilased üldisi teadmisi eesti muusikaelust. Ülesande keskmine lahendatus oli poistel 80,90%, tüdrukutel 87,29%,

muusikakooli õpilastel 88,52% ja tavakooli õpilastel 83,58%. Keskmise tulemuse põhjal oli kõikide valikrühmade hinne "4". Siit võib järeldada, et tüdrukutel on üldine muusikaline silmaring laiem kui poistel. Ilmselt on poistel selles vanuses esikohal teised huvid ja nad on vähem tähelepanelikud kultuurielu sündmuste suhtes. Muusikakoolis käivate õpilaste kõrge tase selles ülesandes viitab nende üldisemale huvile muusika vastu.

Tabel 6. Üksikülesannete keskmine lahendus (%) variandi

	N	1.ül(%)	2.ül(%)	3.ül(%)	4.ül(%)	5.ül(%)	6.ül(%)	7.ül(%)	8.ül(%)
A	729	94.10	84.45	61.18	97.94	88.20	86.97	77.64	63.51
B	718	85.72	92.34	96.24	76.46	88.16	75.63	76.92	66.43
Kokku	1447	89.94	88.37	78.58	87.28	88.18	81.34	77.28	64.96

	N	9.ül(%)	10.ül(%)	11.ül(%)	12.ül(%)	13.ül(%)	14.ül(%)	15.ül(%)
A	729	75.03	63.72	70.32	49.38	76.68	92.73	82.85
B	718	67.32	65.41	68.59	46.35	76.84	85.14	85.14
Kokku	1447	71.20	64.56	69.47	47.88	76.76	88.97	83.99

Analüüsist nähtub, et poiste ja tüdrukute keskmised tulemused on ligilähedased ülesannetes A4/B4, vastavalt 86,77% ja 87,71% ning A13/B13 poistel vastavalt 75,45%, tüdrukutel 78,16%. Mõlemad ülesanded on seotud pillide tundmisega. Ülesandes lahendus seisnes muusikainstrumente kõla järgi eristamises, A- variandis tuli eristada soleeriv pill ja B-variandis saatepill. Ühtviisi hästi lahendati ka pildi järgi pilli ära tundmise ülesanne A13/B13. Tulemuste kõrge tase neis ülesannetes viitab selles vanuseastmes olevate õpilaste huvile muusikainstrumendi vastu ja huvi pillimängu eriti kitarrimänguõpingute vastu.

Kõige enam erinesid poiste ja tüdrukute tulemused ülesannetes A10/B10 ja A11/B11. Poiste keskmine tulemus esimeses ülesandes oli 56,11%, tüdrukutel 73,57%, poistel oli vajakajäämisi tähtnimede tundmisel ning teadsid halvasti, kuidas muudab kõrgendus- või madaldusmärk noodinime. Teises ülesandes olid poiste tulemused 64,86% ja tüdrukutel 74,38%. Tüdrukutest kehvemini said poisid hakkama ka taktijoonte tõmbamisega vastavalt taktimõõdule (A11/B11), ehkki rütmitöö ülesandega said poisid tunduvalt paremini hakkama kui nooditundmisega. Ülejäänud ülesannete lahendustes oli poiste keskmine tulemus 4-6% madalam tüdrukute omast.

Muusikakoolides käivate ja muusikalist lisaõpetust mittesaavate õpilaste arvestuses (tabel 7) ilmsesid ülesannete keskmiste tulemuste suured erinevused muusikakooliõpilaste kasuks. Kõige vähem erinesid tulemused muusikalise silmaringi ülesandes A15/B15 (erinevus 4,94%). Samuti olid tulemuste erinevused suhteliselt väiksemad muusika kuulamise A1/B1 (5,4%), A6/B6 (5,68%) ja eesti rahvamuusika tundmise ülesannetes A8/B8 (5,8%).

Kõik suuremad erinevused keskmiste tulemuste vahel olid seotud nood- ja rütmiopetusega, mis tulenevad muusikakoolis käivate õpilaste parematest erialateadmistest ja oskustest. Helistiku tundmisega seotud ülesandes A12/B12 oli tulemuste erinevus 28,5%, see oli ka tasemetöö kõige raskem ülesanne. Keskmiste tulemuste suur erinevus ilmes veel absoluutkõrgusega helide, kõrgendus- ja madaldusmärkide tundmise ülesandes A10/B10, erinevus 28,24% ning taktimõõdu, helivältuste ja pauside tundmise ülesandes A11/B11, erinevus 26,1%.

Tabel 7. Üksikülesannete tulemused muusika- ja tavakooli arvestuses

	N	1.ül(%)	2.ül(%)	3.ül(%)	4.ül(%)	5.ül(%)	6.ül(%)	7.ül(%)	8.ül(%)
Muusikakool	119	94.96	97.48	94.96	98.32	96.64	86.55	88.66	70.31
Tavakool	1328	89.50	87.55	77.11	86.30	87.42	80.87	76.26	64.48
Kokku	1447	89.94	88.37	78.58	87.28	88.18	81.34	77.28	64.96

	N	9.ül(%)	10.ül(%)	11.ül(%)	12.ül(%)	13.ül(%)	14.ül(%)	15.ül(%)
Muusikakool	119	88.24	90.48	93.42	74.03	87.39	95.52	88.52
Tavakool	1328	69.68	62.24	67.32	45.53	75.81	88.38	83.58
Kokku	1447	71.20	64.56	69.47	47.88	76.76	88.97	83.99

Tabel 8. Üksikülesannete keskmised tulemused

Ülesande keskmine tulemus %	Ülesande number	Ülesande liik
89,94	A1/B1	muusika kuulamine
88,97	A14/B14	hümni sõnad
88,37	A2/B2	muusika kuulamine
88,18	A5/B5	muusika kuulamine
87,28	A4/B4	muusika kuulamine
83,99	A15/B15	silmaring
81,34	A6/B6	muusika kuulamine
78,58	A3/B3	muusika kuulamine
77,28	A7/B7	mõisted
76,76	A13/B13	pillide tundmine
71,20	A9/B9	tempo mõisted
69,47	A11/B11	rütmiõpetus
64,96	A8/B8	rahvamuusika
64,56	A10/B10	noodiõpetus
47,88	A12/B12	noodiõpetus

Tabelis 8 toodud andmete põhjal saab öelda, et kõige paremini lahendati kuulamisülesandeid. Esimese viie paremini lahendatud ülesande hulgas on neli muusika kuulamise ülesannet. Ühelt poolt on alust arvata, et muusika kuulamisega tegeldakse muusikatunnis järjepidevalt, teisalt annab see tunnistust kuulamisülesannete jõukohasusest, tööülesannete selgest sõnastatusest.

Raskusi valmistasid noodi- ja rütmiõpetusega seotud ülesanded. Tagasihoidlikumad olid õpilaste teadmised ka eesti rahvamuusika tundmisel, seda nii muusika kuulamisel kui ka teoreetilistes teadmistes.

Sisuliselt töid läbi vaadates selgus, et õpilastele on vähem tuttavad sellised mõisted nagu: tämber, fermaat ja bemoll. Samuti oli vajakajäämises tempomärkide tundmisel. Paljud õpetajad väitsid, et tundides musitseeritakse rohkesti. Siit kohe küsimus, miks märkisid õpilased sellised dünaamikamärgid nagu *piano*, *forte* ja *crescendo* tempomärkideks. Loodetavasti õpetajad ikka kasutavad musitseerimisel elementaarseid dünaamika mõisteid! Probleeme tekitas ka selliste muusikainstrumentide tundmine pildi järgi nagu triangel, kontrabass (selle asemel märgiti viiulit, tšellot), akordion (selle asemel märgiti löötspilli), orel (selle asemel märgiti oboed, trianglit, klarnetit, harfi). Vähem aeti segamini metsasarve tuuba ja trombooniga, trompetit metsasarve, trombooni ja torupilliga ning timpanit trummidega.

Pistelisel kontrollimisel selgus, et õpilased, kelle kodune keel ei ole eesti keelest, olid ometi paremini kursis eesti rahvamuusikaga. Õpilaste teadmised Eesti muusikaelust olid üldiselt head: vähem tunti helilooja Rene Eesperet, keda arvati tšellomängijaks, helilooja Olav Ehala märgiti aga dirigendiks. Samuti võiksid õpilased paremini teada, millal ja kus toimus Eesti esimene üldlaulupidu.

Kokkuvõtvalt saab öelda, et II kooliastmes olid tüdrukud poistest edukamad tasemetöö sooritajad ja muusikakoolis õppimine toetas tasemetöö positiivset sooritamist.

Tasemetöö osade omavahelise korrelatsiooni ja osade korrelatsiooni kogutulemuse analüüsist selgub, et kõige paremini korreleerub kogutulemusega teooriaosa. Tabelist 9 on näha, et osade omavaheline korrelatsioon on olemas, ent nõrk, viitab sellele, et tasemetöö teemad ja õppeprotsessis käsitletavad teemad erinevad teineteisest. Samuti võib probleem olla hindamissüsteemis. Silmaringi osa nõrk korrelatsioon viitab ebaproportsionaalsele punktisummale kogu töös. Teooriaosa kõrge korrelatsioon tuleneb sellest, et selles osas oli võimalik saada vahetulemusi, mida aga kuulamisosas ei olnud.

Tabel 9. Osade omavahelised korrelatsioonid ja osade korrelatsioon kogutulemusega

	Kuula- mine	Teooria	Silma- ring	Kogutulemus
Kuulamine	1.00	0.41	0.18	0.73
Teooria	0.41	1.00	0.28	0.92
Silmaring	0.18	0.28	1.00	0.37
Tulemus	0.73	0.92	0.37	1.00

Sooritamise ja tulemuste analüüs

Tasemetöö sooritamise keskmine punktisumma oli 38,01, edukus 98,2% ja kvaliteet 68,8%.

Valimi järgi tasemetöö sooritanutest olid 76 (5,3%) õpilast parandusõppel, nende keskmine tulemus oli 33,5 punkti. Logopeedilist abi saavaid õpilasi oli 80 (5,5%) ja keskmine tulemus 31,66 punkti. Kuus õpilast (0,4%) õppis individuaalse õppekava alusel ja nende soorituse keskmine oli 28 punkti. Õpilased, kelle kodune keel erines kooli õppekeelest 38 (2,6%), saavutasid keskmiselt 36,37 punkti.

Koolide asukoha järgi oli sooritajaid kõige rohkem maakonnakeskuse koolides (M) - 219 (15,1%), suurlinnakoolides (S) oli 200 (13,8%), teeninduspiirkonnata koolide (T) õpilasi 166 (11,5%) ning valla- ja väikelinnakoolide (V) õpilasi vastavalt 862 (59,6%) kogu valimist.

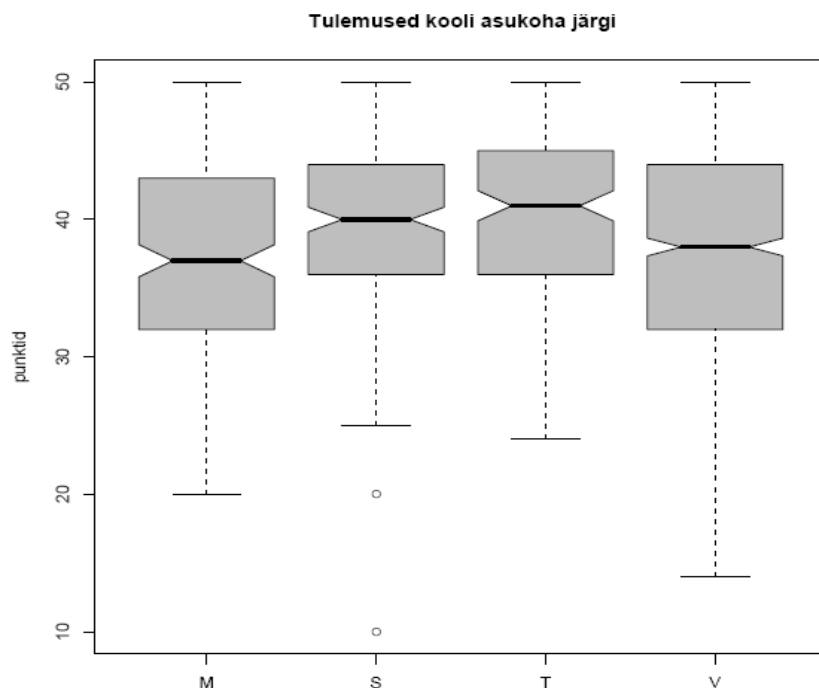
Kõige kõrgema keskmise tulemuse saavutasid teeninduspiirkonnata koolide õpilased, kelle keskmine tulemus oli 80,5 % ja keskmine punktisumma 40,23. Järgnesid suurlinnakoolide õpilased keskmise tulemuse 78,9% ja punktisummaga 39,47. Valla- ja väikelinnakoolide õpilaste keskmine tulemus oli 75,0% ja keskmine punktisumma 37,48 ning maakonnakeskuse koolide õpilaste tulemus 74,2% ja punktisumma 37,08. Statistiliste andmete põhjal saab öelda, et keskmised tulemused olid oluliselt paremad teeninduspiirkonnata koolide õpilastel ja suurlinnakoolide õpilastel.

Tabel 10. Tulemused kooli asukoha järgi

	N	N (%)	AUP	keskmine	ÜUP	keskmine (%)	st. hälve	min	mediaan	maks
Maakonnakeskus	219	15.1	36.14	37.08	38.02	74.2	7.07	20	37	50
Suurlinn	200	13.8	38.57	39.47	40.37	78.9	6.43	10	40	50
Teeninduspiirkonnata koolid	166	11.5	39.38	40.23	41.09	80.5	5.60	24	41	50
Valla- ja väikelinnakoolid	862	59.6	37.00	37.48	37.97	75.0	7.27	14	38	50
Kokku	1447	100.0	37.65	38.01	38.38	76.0	7.03	10	38	50

Keskliste tulemuste punktisummade erinevused olid kõige suuremad suurlinnakoolide õpilaste hulgas. Madalaim tasemetöö punktisumma oli siin 10 (20%) ja kõrgeim maksimaalne 50 (100%). Kõige väiksem punktisummade erinevus oli teeninduspiirkonnata koolide õpilastel, madalaim vastavalt 24 punkti (48%) ja kõrgeim maksimaalne 50 punkti. Seega said suurlinna- ning valla- ja väikelinnakoolide õpilased tasemetöö eest hindeid skaalas "2" kuni "5" ning maakonnakeskuse ja teeninduspiirkonnata koolide õpilased hindeid "3" kuni "5".

Joonisel 2 esitatud tulemuste jaotus koolide asukoha järgi näitab suurlinnakoolide õpilaste ebaühtlast taset muusikaõpetuses.

Joonis 2. Tulemused kooli asukoha järgi

Algkoolide, põhikoolide ja gümnaasiumide arvestuses oli tasemetöö sooritajate arv vastavalt 29 (2,0%), 497 (34,3%) ja 921 (63,6%) õpilast. Selles arvestuses näitasid kõrgemat keskmist tulemust põhikoolide õpilased, kelle keskmine tulemus oli 77,4% ja keskmine punktisumma 38,72. Järgnesid gümnaasiumid keskmise tulemusena 75,3% ja keskmine punktisumma 37,65 ning algkoolid vastavalt 74,6% punktisummaga 37,31. Maksimaalne tulemus oli kõige kõrgem põhikoolidel ja gümnaasiumidel - 100% ning algkoolidel 96%, minimaalne tulemus gümnaasiumidel oli 20%. Põhikooli ja algkooli madalaimad tulemused olid vastavalt 36% ja 52%. Seega võib öelda, et algkoolide õpilased said tasemetöö eest hindeid skaalas "3" kuni "5" ning põhikoolides ja gümnaasiumides õppivad õpilased said vastavalt "2" kuni "5".

Maakondade lõikes olid keskmised tulemused kõige kõrgemad Põlva (79,9%), Ida-Viru (78,8%) ja Tartu (78,6%) maakonnas. Tagasihoidlikuks jäid tasemetöö keskmised tulemused Lääne- Virumaal (68,8%) ja Valgamaal (70,7%). Põhjust on keeruline määratleda.

Tabel 11. Tulemused maakonniti

	N	N (%)	AUP	keskmine	ÜUP	keskmine (%)	st. hälve	min	mediaan	maks
Harjumaa	219	15.4	36.63	37.53	38.44	75.1	6.80	10	38	50
Hiiumaa	30	2.1	36.84	39.23	41.62	78.5	6.40	28	40	49
Ida-Virumaa	82	5.8	37.74	39.40	41.06	78.8	7.56	19	40	50
Jõgevamaa	63	4.4	37.07	39.03	41.00	78.1	7.81	20	40	50
Järvamaa	58	4.1	36.75	38.50	40.25	77.0	6.65	22	38	50

Läänemaa	62	4.4	36.46	38.23	39.99	76.5	6.96	20	38	50
Lääne-Virumaa	107	7.5	33.03	34.41	35.80	68.8	7.22	18	35	50
Põlvamaa	72	5.1	38.45	39.97	41.50	79.9	6.48	22	40	50
Pärnumaa	149	10.5	37.60	38.70	39.80	77.4	6.79	21	38	50
Raplamaa	49	3.5	34.54	36.39	38.24	72.8	6.43	20	36	50
Saaremaa	70	4.9	36.49	38.19	39.88	76.4	7.10	22	40	50
Tartumaa	201	14.2	38.33	39.29	40.25	78.6	6.90	18	40	50
Valgamaa	68	4.8	33.55	35.34	37.12	70.7	7.37	14	35	49
Viljandimaa	103	7.3	35.95	37.22	38.49	74.4	6.49	24	37	50
Võrumaa	87	6.1	36.48	37.98	39.47	76.0	7.02	14	38	50
Kokku	1447	100.0	37.65	38.01	38.38	76.0	7.03	10	38	50

Tabel 12. Edukuse ja kvaliteedi näitajad maakonniti

	N	edukus	kvaliteet	edukus (%)	kvaliteet(%)
Harjumaa	219	215	148	98.2	67.6
Hiiumaa	30	30	18	100.0	60.0
Ida-Virumaa	82	81	56	98.8	68.3
Jõgevamaa	63	62	45	98.4	71.4
Järvamaa	58	57	43	98.3	74.1
Läänemaa	62	61	44	98.4	71.0
Lääne-Virumaa	107	103	54	96.3	50.5
Põlvamaa	72	70	59	97.2	81.9
Pärnumaa	149	148	110	99.3	73.8
Raplamaa	49	48	31	98.0	63.3
Saaremaa	70	68	52	97.1	74.3
Tartumaa	201	197	145	98.0	72.1
Valgamaa	68	66	36	97.1	52.9
Viljandimaa	103	103	70	100.0	68.0
Võrumaa	87	85	60	97.7	69.0
Kokku	1447	1421	996	98.2	68.8

Edukuse näitajat analüüsid selgub, et Hiiumaa ja Viljandimaa õpilased sooritasid tasemetöö positiivsetele hinnetele ("3", "4", "5"), teiste maakondade töödes esines ka puudulikke hindeid. Kvaliteedi osas on prima tulemuse saavutanud Põlva maakond (81,9%).

Tasemetöö keskmise hinde võrdlus poolaasta keskmise hindega näitab, et tasemetöö hinne on kõikidel õpilastel madalam, tavakoolide õpilastel 0,44 ja muusikakoolis käivatel õpilastel 0,24. Poiste ja tüdrukute hinnete võrdluses on erinevus veelgi suurem, poistel 0,28 ja tüdrukutel 0,55. Siit järeldub, et tasemetöö ja õppetöö raskusaste ning hindamise nõudlikkus on lähedased muusikakoolis käivate õpilaste ja poiste osas, kuid erineb tavakooli õpilaste ja tüdrukute osas. Võib arvata, et õpetajad ei oma objektiivset pilti oma õpilaste võimetest ja arengutasemest ning poolaasta hinded ei näita õpitulemuste tegelikku taset. Tendents, et meie koolis on tüdrukud üle hinnatud, leiab ka siin kinnitust.

Tabel 13. Tasemetöö keskmise tulemuse võrdlus poolaasta hinnete keskmisega

	Õpilaste arv	poolaasta hinne	töö keskmine
Poisid	747	3.98	3.70
Tüdrukud	700	4.61	4.06
Kokku	1447	4.29	3.87

Muusikakoolis käivate õpilaste töö keskmine hinne oli 4,55, tavakooli õpilastel 3,81. Poolaasta hinnete keskmine oli 4,29, poistel 3,98, tüdrukutel 4,61 ning muusikakoolis käivatel õpilastel 4,79 ja tavakooli õpilastel 4,25.

Tabel 14. Tasemetöö keskmise tulemuse võrdlus muusika- või tavakooli õpilaste vahel

	Õpilaste arv	poolaasta hinne	töö keskmine
muusikakool	119	4.79	4.55
tavakool	1328	4.25	3.81
Kokku	1447	4.29	3.87

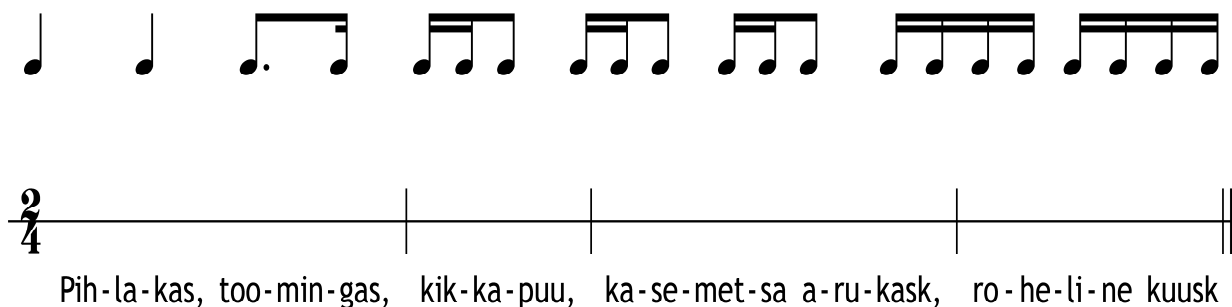
Tasemetöö tulemuste ja poolaasta hinnete võrdluses selgus tõsiasi, et paljud viielised õpilased said tasemetöö hindeks "4". Kaks viielist õpilast said tasemetöö hindeks lausa "2". Korrelatsioon poolaasta hinde ja tasemetöö hinde vahel on nõrk (0.45), mis viitab asjaolule, et poolaasta hinne ei kajasta tegelikku taset muusikaõpetuses. Joonisel 3 on võrreldud tasemetöö hindeid poolaasta hinnetega.

hinne	2	3	4	5
tulemus		1		
[0,10]		1		
(10,20]	1	12	1	2
(20,30]	7	69	69	51
(30,40]	5	141	291	223
(40,50]	2	20	95	404
	15	243	456	680

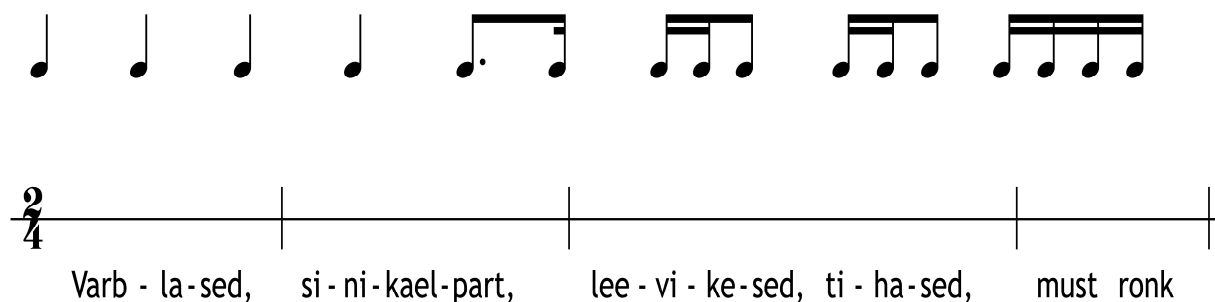
Lisaülesannete lahendamine oli õpilastele vabatahtlik ning see ei mõjutanud tasemetöö tulemust. Õnnestunud soorituse eest võis õpetaja õpilasele panna lisahinde klassipäevikusse.

Lisaülesandeid oli kaks: esimeses tuli õpilastel kirjutada rütmiseeritud astmenoot noodijoonestikule. A- variandi sooritajad pidid ülesande kirjutama F-duuris ja B-variandi sooritajad G-duuris. Ülesanne koosnes neljast taktis ja oli 2/4 taktimõodus. Selle ülesandega näitasid õpilased relatiivsete astmete seostamise oskust absoluutkõrgusega helidega kindlas helistikus. Teises ülesandes tuli õpilastel rütmistada tekst lähtuvalt sõnarütmist. Õpilased pidid ülesandel lahendamisel ära kasutama kõik etteantud vältused ja rütmifiguurid. Ülesanne koosnes neljast taktist ja oli 2/4 taktimõodus.

A-variandi sooritajatel tuli rütmistada järgmine tekst:

15

Esimese lisaülesande lahendasid õigesti 234 õpilast, poolikult või valesti oli lahendanud 119 õpilast ja tegemata jättis selle ülesande 1089 õpilast. 119-st muusikakoolis käivast õpilasest lahendasid esimese lisaülesande õigesti 54 ehk 45,37% muusikakooli õpilaste arvust ja 1328-st tavakooliõpilasest lahendasid õigesti esimese lisaülesande 180 õpilast ehk 13,55% . Kokku lahendas selle ülesande õigesti 16,17% 1447-st tasemetöö sooritajast ning üritas lahendada (kas õigesti või poolikult) peaaegu neljandik (24,39%) töö tegijatest.

Teise lisaülesande lahendasid õigesti 191 õpilast, poolikult või valesti lahendasid 172 ning lahendamata jättis 1079. Muusikakooli õpilastest lahendas õigesti 48 ehk 40,33%, tavakooliõpilastest lahendas teise lisaülesande õigesti 143, mis moodustas tavakoolis õppivate õpilaste arvust 10,76%. Kokku lahendas teise lisaülesande õigesti 13,19% kõikidest tasemetöö sooritajatest, proovis lahendada (kas õigesti või poolikult) veerand (25,08%) valimis osalenud õpilastest.

Tabel 15. Lisaülesanne 1

	proolik/valesti	tegemata	tehtud õigesti	Kokku
muusikakool	27	38	54	119
tavakool	92	1056	180	1328
Kokku	119	1089	234	1447

Tabel 16. Lisaülesanne 2

	proolik/valesti	tegemata	tehtud õigesti	Kokku
muusikakool	31	40	48	119
tavakool	141	1044	143	1328
Kokku	172	1079	191	1447

Põhjusi, miks lisaülesannete lahendamise protsent on suhteliselt madal, on raske leida. Üheks võib olla see, et ülesanded olid keskmisest keerulisemad. Esimene lisaülesanne sarnanes sisu poolest tasemetöö kõige raskemale ülesandele A12/B12. Teine lisaülesanne võis olla õpilastele harjumatu, mida rakendatakse õppeprotsessis harva.

Üle pooled muusikakoolis käivad õpilased said tööga kiiremini valmis ning asusid lahendama lisaülesandeid. Esimest lisaülesannet asusid lahendama 68,06% muusikakooli õpilast ja teist

lisaülesannet 66,38%. Muusikakoolis käivate õpilaste madal õigesti lahendanute protsent viitab samuti õpilaste väheste kogemusele sellist laadi ülesannetega tegelemisel.

Tasemetööde parandamise ja hindamise analüüs

Tasemetööde parandamine ja hindamine õpetajate poolt koolides vastas REKK-i poolt koostatud hindamisjuhendile: üldiselt oli töid parandatud ja hinnatud korrektselt, mis viitab asjaolule, et hindamisjuhend oli hästi lahti kirjutatud ning üheselt mõistetav.

Tasemetööde parandamise õigsust kontrollides tutvus artikli autor pisteliselt iga valimis osalenud kooli nelja õpilase tööga: üks töö hindegaga "5", "4", "3", ja "2". Kui "kahega" hinnatud töid ei olnud, siis kahe "kolmega" hinnatud tööga. Pistelisel kontrollimisel selgus, et viies töös tuli punktisummat tõsta, mis mõjutas ka tasemetöö tulemust, neljal korral tuli tõsta hinne "kolm" "neljaks" ja ühel korral hinne "neli" "viieks". Enamasti oli tegu tähelepanematusel ning kiirustamisest tulenevate vigadega. Seitsmeteistkümnel korral eksiti punktide andmisel või ülesande punktide kokkuliitmisel, kuid see ei mõjutanud tasemetöö lõpptulemust. Kaks õpetajat andsid muusika kuulamise ülesannete eest vahepunkte, kuigi hindamisjuhendi järgi polnud see võimalik. Samuti jäi arusaamatuks, miks anti kuulamisülesannetes õigete vastuste eest madalamaid punkte. Oli ka juhuseid, kus vale vastus loeti õigeks ja anti maksimumarv punkte. Esines ka vastupidiseid eksimusi, kus õpilane oli vastanud õigesti, kuid punkte selle eest ei saanud. Ka jäeti ühel korral viga punktisummast maha arvamata. Ühe töö puhul tekkis kahtlus, et õpetaja on tühjad kohad ise täitnud. Kõige rohkem eksiti ülesannete A12/B12 ja A11/B11 parandamisel, üksikuid hooletusest tulenenud parandamise vigu oli ka ülesannetes B1, A2, B9 ja A13.

Ühe kooli õpetaja ei saanud hindamisjuhendit ning parandas töid oma hindamisskeemi järgi.

Kokkuvõtteks saab tõdeda, et üleriigilise muusikaõpetuse tasemetöö tulemused ei sõltunud õpetaja kvalifikatsioonist, sarnased vead esinesid nii kõrgeimat kui ka madalamat ametijärku omavate õpetajate õpilastel.

Analüüs pedagoogide hinnangutest ja ettepanekutest tasemetööde kohta

Eksamikeskusele laekus tagasiside 85-st koolist ja ankeedi täitsid sama arv õpetajaid. Valimis esindatud õpetajate kutsealane ettevalmistus on esitatud tabelis 16.

Tabel 16. Lõpetatud õppeasutus ja õppeasutuse lõpetanud õpetajate protsent

Lõpetatud õppeasutus	Õpetajate arv	Õpetajate %
Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia (Tallinna Riiklik Konservatoorium)	21	24,70%
Tallinna Ülikool (TPedI, TPÜ)	21	24,70%
H. Elleri nim Tartu Muusikakool	7	8,23%
Tartu Ülikooli Õpetajate Seminar (Tartu Pedagoogiline Kool)	20	23,52%
G. Otsa nim Tallinna Muusikakool	4	4,70%
Tallinna Pedagoogiline Kool (Tln Ped Seminar)	7	8,23%

Viljandi Kultuurikolledž	1	1,17%
Muu õppeasutus	15	17,64%
Kõrghariduse omandamine pooleli	1	1,17%

Tabelist nr 16 näeme, et võrdselt 24,70% õpetajatest on lõpetanud Tallinna Riikliku Konservatooriumi/Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia ning Tallinna Pedagoogilise Instituudi/Tallinna Ülikooli. Peaaegu sama suur protsent 23,52 oli kontrollitavate koolide muusikaõpetajate hulgas /Tartu Pedagoogilise Seminari/Tartu Ülikooli Õpetajate Seminari lõpetanud. Kõrghariduse omandamine oli pooleli ühel õpetajal. Tabelis nr 17 ja 18 on toodud õpetajate staaž ja ametijärk.

Tabel 17. Staaž õpetajana

Staaž aastates	Õpetajate arv	Õpetajate %
1-5 aastat	16	18,82%
6-10 aastat	22	25,88%
11-15 aastat	9	10,58%
16-20 aastat	10	11,76%
21 ja rohkem aastat	28	32,94%

Tabel 18. Õpetaja ametijärk

Õpetaja ametijärk/eriala	Õpetajate arv ja %	Õpetajate %
Noorempedagoog	2	2,35%
Pedagoog	65	76,47%
Vanempedagoog	14	16,47%
Pedagoog-metoodik	2	2,35%
ametijärk puudub	2	2,35%

85-st õpetajast oli 76 naisi ja 9 meest. Lisaerialana olid muusikaõpetajad märkinud koorijuhtimise, solfedžoõpetaja, klaveriõpetaja, huvijuhi, organisti, puhkpilliorkestri juhtimise ja kirikumuusika eriala. Kuid oli ka õpetajaid, kelle lisaerialaks oli algõpetus, kunstiõpetus, informaatika, klassiõpetaja, sotsiaalpedagoogika, kunstiajalugu, inimeseõpetus, ühiskonnaõpetus, psühholoogia ja informaatika. Ühe õpetaja erialaseks ettevalmistuseks oli märgitud ka ajalugu. Õpetajate poolt täidetud ankeetidest selgus, et kõige enam töötab koolides üle 21 aastase staažiga õpetajaid. Kvalifikatsiooni arvestuses on muusikaõpetajate seas kõige enam pedagoogi ametijärku omavaid õpetajaid. Oluline on märkida, et muusikaõpetajad, kes on töötanud koolis üle 20 aasta ja omavad pedagoogi ametijärku, on üle kolmandiku (32,94%). See viitab asjaolule, et õpetajad on tagasihoidlikud oma ametijärku tõstmisel või puudub neil selleks motivatsioon. On ju igati loogiline, et 20 aastat praktiseerinud õpetaja omaks vähemalt vanempedagoogi või pedagoog-metoodiku kutsejärku.

Enamik küsimustikule vastanud õpetajate hinnangud olid väga positiivsed.

Üldiselt olid õpetajad üleriigilise tasemetööga rahul ja pidasid seda II kooliastme muusikaõpetuse õppesisule ja õpitulemustele vastavaks. Samuti rõhutati, et töö oli hästi vormistatud, õpilastele

arusaadav ja jõukohane. Ülesanded oli hästi koostatud ning põnevad ja kõik olulised teemad olid töös käsitletud. Meeldisid ka valikvastused.

Paljud leidsid, et tasemetöö muusikaõpetuses on vajalik ja nad nägid selles tagasisidet tehtud tööle. Samuti leiti, et tasemetöö aktiveeris nii õpetajaid kui ka õpilasi tulemuslikumalt õppeprotsessis osalema. Üks õpetaja leidis, et tasemetöö muusikaõpetuses äratas õpilastes huvi muusika vastu, teadvustas muusikaõpetuse vajalikkust nii kolleegide kui lastevanemate hulgas. Oli ka õpetajaid, kes arvasid, et töö oli liiga lihtne. Mitmed õpetajad tõid välja asjaolu, et ainemaht ja tundide arv ei ole kooskõlas. Leiti, et muusikaõpetuse tunde võiks olla nädalas kaks. See aitaks õpilastel suuremat rõõmu tunda muusika tegemisest. Kiideti muusika kuulamise ülesannete hästi valitud muusikanäiteid ja muusika head kvaliteeti.

Paljud õpetajad nimetasid, et raskusi valmistas absoluutkõrgusega helide seostamine relatiivse noodilugemissüsteemiga. Astmenimede ja tähtnimede paralleelne kasutamine tekitas õpilastes segadust, eriti keerukaks peeti ülesannet A12/B12. Üks õpetaja mainis, et muusikalise kirjaoskusega seotud ülesanded olid tavakooli lapsele veidi rasked. Mõnede õpetajate arvates valmistas raskusi ka pillide tundmine piltidelt (eriti kontrabass, timpanid, trummid). Arvati, et kontrabassi pilt oli eksitav, kuna pillimängija istus. Oli ka üks negatiivne arvamus tasemetöö vajalikkusest ning muusikaliste võimete mõõtmise otstarbekusest üldse.

Õpetajate hinnangutes osutati järgmistele probleemidele:

- varasema kogemuse puudumine tekitas nii lastes kui õpetajas pingeid;
- vähene tasemetöö etteteatamise aeg;
- tasemetöö läbiviimine laulupeo aastal;
- kuulamisülesannete punktide ülehinnatus: kui kuulamisülesanded ebaõnnestusid, siis polnud võimalik töös head tulemust saada;
- relatiivse noodilugemissüsteemi ülesanded andsid proportsionaalselt liiga palju punkte (oleks võinud olla võrdne tähtnimetuse tundmisega).

Õpetajate ettepanekuid:

- töös võinuks olla ka 6. klassi materjali;
- tasemetöö sisuks võiks olla tegeliku musitseerimise vaatlemine;
- küsimusi võinuks olla ka teiste rahvaste muusikast;
- oleks võinud olla ka muusikakuulamispalu äratundmiseks, näiteks Mussorgski "Pildid näituselt" või Rimski-Korsakovi "Šeheresade".

Paljud õpetajad põhjendasid madalaid või ebasoovitud tulemusi praktilise musitseerimise rakendamisega tundides. Kuid ilmselt on nad jätnud kahe silma vahele teadmise, et igasugune praktiline tegevus peaks toetuma teatud määral ka teooriale. II kooliastmes on õpilased jõudnud oma arengus nii kaugemale, et suudavad teadvustatult musitseerida, mitte ainult matkida ja jäljendada, mis on rohkem omane I kooliastmele. Praktika ilma teooriata on antud kontekstis amatööruse tunnus.

JÄRELDUSED JA ETTEPANEKUD

Järeldused:

- tasemetöö vastas II kooliastmes taotletavatele üldpädevustele ja õpitulemustele. Töö oli üldiselt jõukohane, liiga raskeks osutus ülesanne A12/B12. Ülesanded sobisid kontrollitavate õpitulemuste testimiseks. Töö sisaldas eri liiki ülesandeid, oli mitmekülgne, loogilise ülesehitusega ning õpilastele atraktiivselt vormistatud;
- tasemetöös ettenähtud aeg oli piisav ning õpilased jõudsid kõik ülesanded lahendada;
- arvestades, et üleriigiline muusikaõpetuse tasemetöö toimus esmakordselt võib keskmist tulemust 38,01 (keskmine hinne 3,87) ning edukust 98,2% ja kvaliteeti 68,8% pidada edukaks. Samuti leidis tasemetöö õpetajatepoolset heakskiitu;
- tüdrukute tulemused olid poiste omast mõnevõrra paremad, samuti olid muusikakoolis käivate õpilaste tulemused tunduvalt kõrgemad tavakooli õpilaste tulemustest. Poiste keskmine hinne oli 3,70 tüdrukutel 4,06, muusikakooliõpilastel 4,55 ja tavakooliõpilastel 3,81 palli;
- tasemetöö oli õpetajate ootuste kohane, kuid töö hinded olid kõikides valikrühmades koolihinnetest madalamad. Keskmine poolaasta hinne oli poistel 3,98, tüdrukutel 4,61, muusikakooliõpilastel 4,79 ja tavakooliõpilastel 4,25 palli. Tasemetöö ja õppetöö raskusaste ning hindamise nõudlikkus oli erinev;
- tasemetöö osad olid ebavõrdse kaaluga, millele viitab osade omavaheline nõrk korrelatsioon. Reaalse õppeprotsessi teemad ja tasemetöö teemad on ilmselt erinevad;
- hindamissüsteemis ilmnemine teatavad puudujäägid. Eriti paistis see silma kuulamisülesannetes, kus punktisummades ilmnemine liiga suured vahed ning puudus võimalus saada vahetulemusi;
- tasemetöö tulemus ei sõltunud õpetaja kvalifikatsioonist, kontrollitavates töödes esinesid sarnased vead.

Ettepanekud:

- tasuks mõelda tasemetöö osade tasakaalustamisele (võrdsustada osade ülesannete mahtu ja punktisummat);
- kuulamisülesannete punktisummat tuleks diferentseerida;
- kaaluda tasuks ülesannetes punktide detailsemat väljatoomist.

Kokkuvõtteks rõhutaksin, et hoolimata üleriigilise muusikaõpetuse tasemetöö lühikesest etteteatamise ajast ja X noortelaulupeo ettevalmistamisega seotud lisakoormusest, töötavad meie muusikaõpetajad kohusetundlikult ja koolides tehakse muusikalise kasvatuse vallas head tööd.